

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia felülvizsgálata

Farkas István Tamás, az NFFT társelnöke

Föld Napja konferencia, Siófok, 2024. április 23.

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács

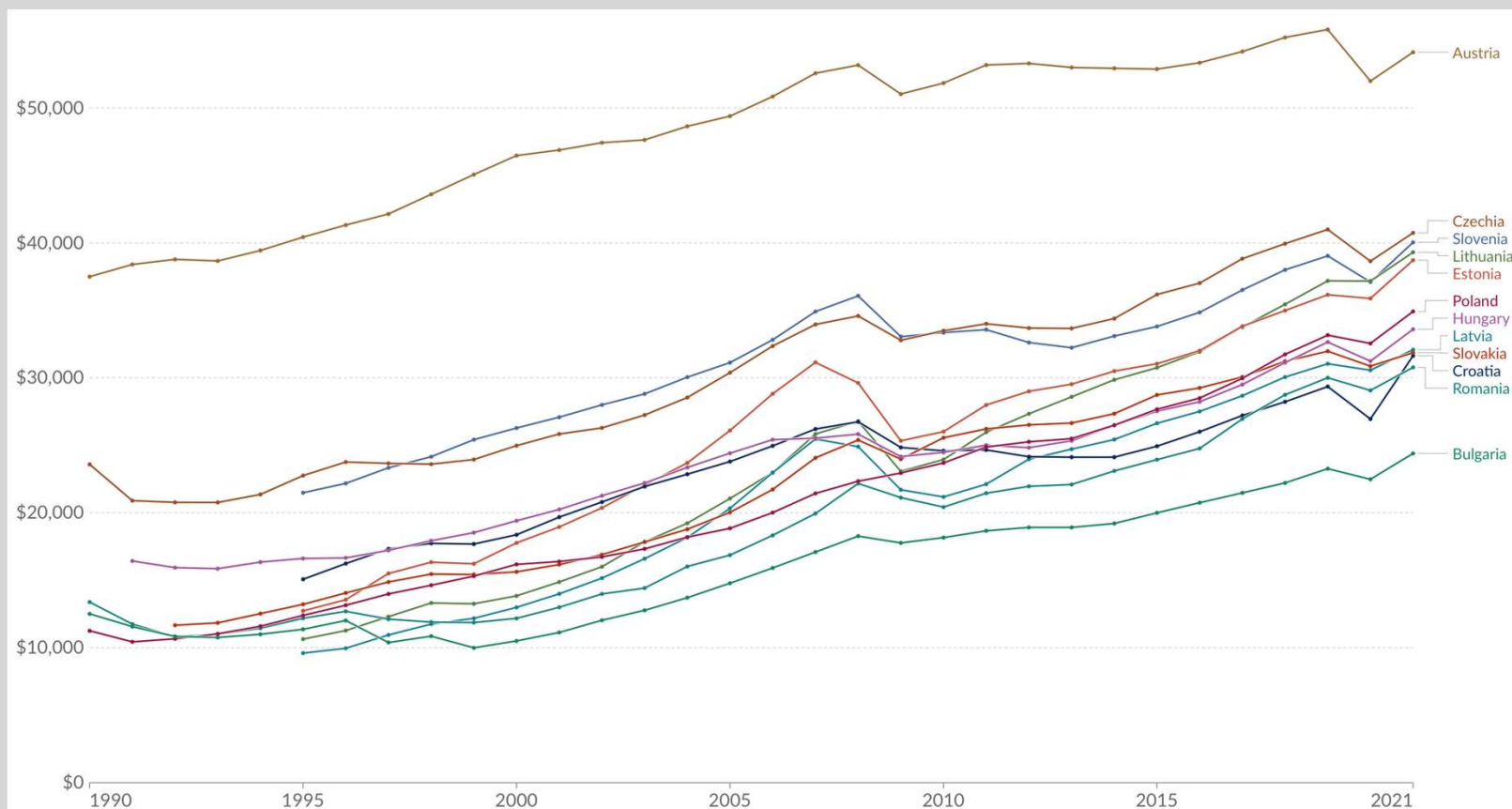
- Az Országgyűlés tanácsadó testülete
- Az NFFT elnöke az Országgyűlés mindenkori elnöke
- Tagjai: a Kormány képviselője és minden parlamenti frakció 1-1 delegáltja; a tudomány képviselői, civil szervezetek, gazdasági szervezetek, munkavállalói szervezetek, önkormányzatok, egyházak és a nemzeti kisebbségek képviselői
- Titkárság
- Plenáris ülések, munkabizottságok, állásfoglalások,
- Konferenciák, kiadványok, sajtókommunikáció
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia és előrehaladási jelentések

A fenntarthatósági átmenet 10 éve?

- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia elfogadása az Országgyűlésben 2013 márciusában
- 5 előrehaladási jelentés, 10 év áttekintése
- A Keretstratégia vezérmotívuma: **fenntarthatósági átmenet**
- Milyen mértékben valósult meg ez az átmenet egy évtized alatt?

Magyarország gazdasági teljesítménye

- Magyarország egy főre eső nemzeti jövedelme (GDP) a régióknak átlagában található
- A 11 ma EU-tag ("EU-11"), egykor szocialista ország mezőnyében 1990-ben 3. helyen, ma 6. helyen állunk
- A Keretstratégia időszakában a magyar GDP a régió átlagának megfelelően (kicsit lassabban) nőtt

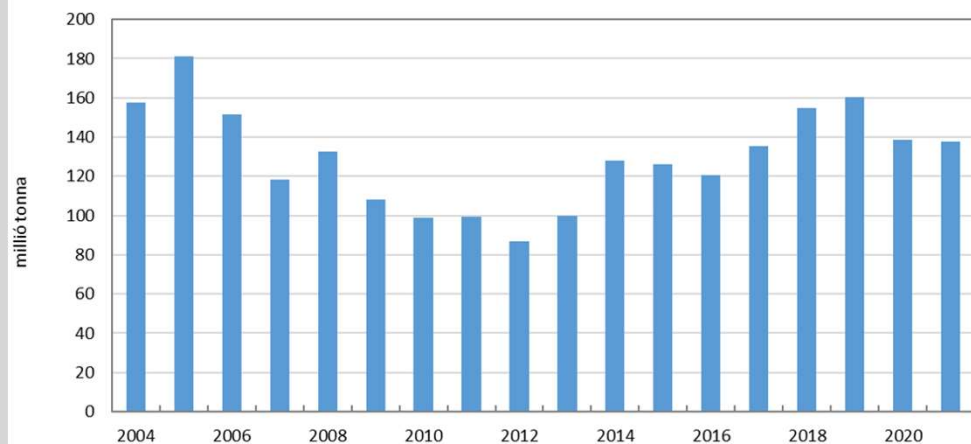

forrás: World Bank - Our World in Data interpretáció - inflációval és vásárlóerő-különbséggel kiigazított adatok 2017-es dollárban kifejezve

Anyaghasználat

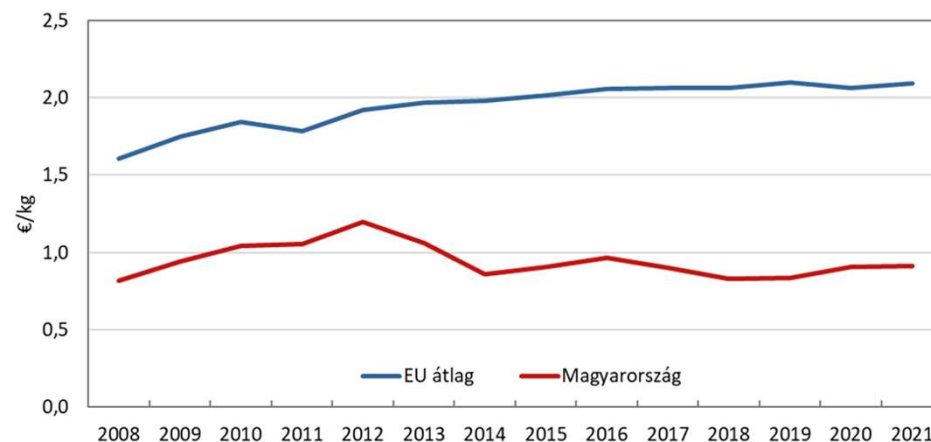
Természeti erőforrás gazdálkodás 1.

7. ábra. Hazai anyagfelhasználás alakulása (2004–2021)

Forrás: KSH (2023)

8. ábra. Erőforráshatékonyság alakulása Magyarországon és az EU-ban (2008–2021)

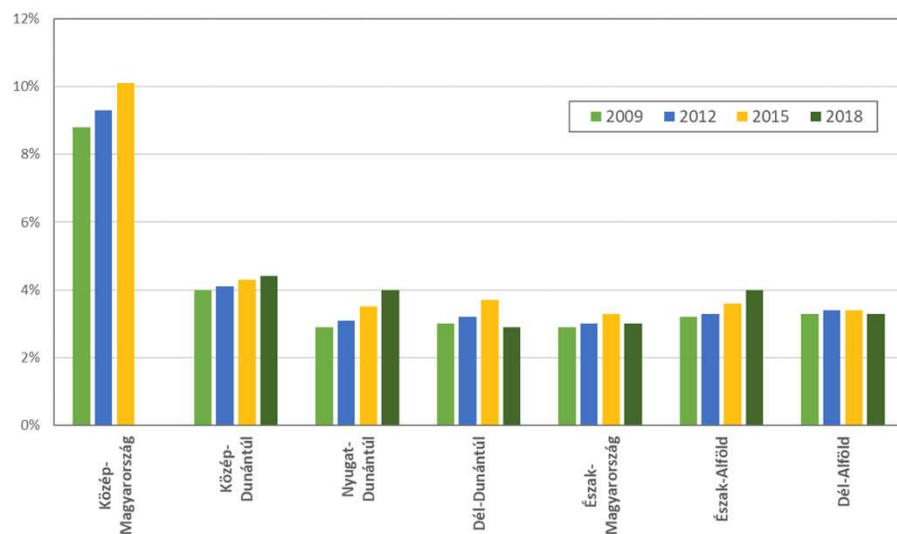
Forrás: Eurostat⁹

Magyarország pazarlóan sok anyagot használ fel gazdasági aktivitásaiban, a természeti erőforrás-hatékonyság romlott a Keretstratégia évtizedében

Területhasználat-változás

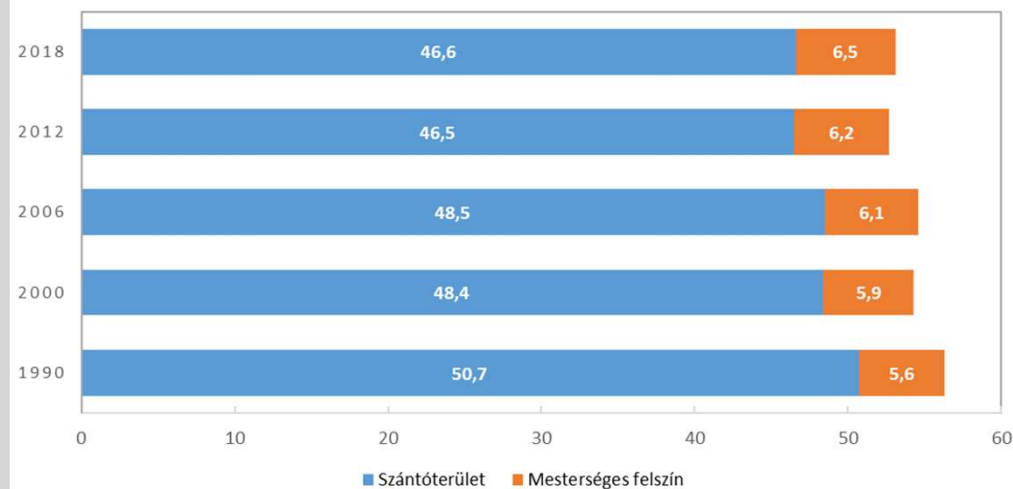
Természeti erőforrás gazdálkodás 2.

1. ábra. Mesterséges felszínborítottság aránya Magyarország régióiban 2009-2018 (%)

Forrás: Eurostat²

6. ábra. Biológiailag inaktív területek alakulása Magyarország területének %-ában (1990-2018)

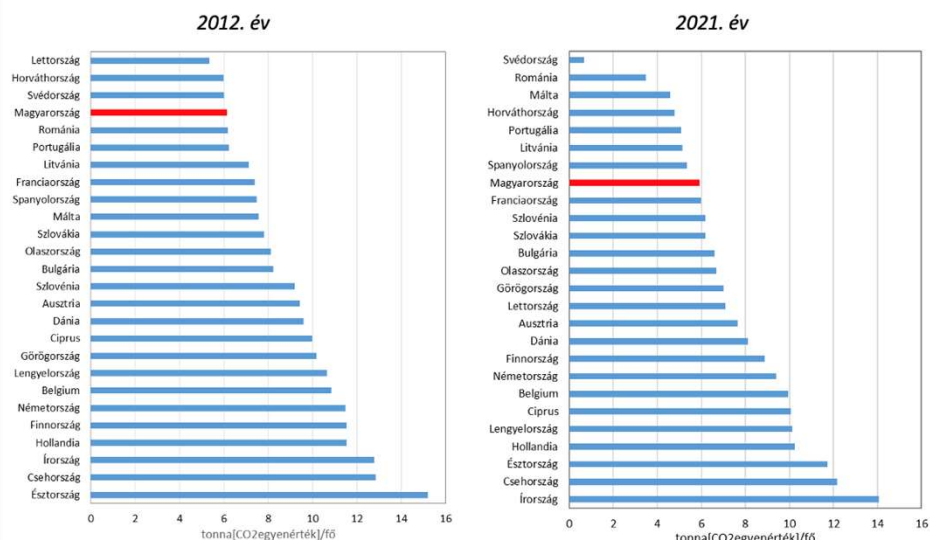
Forrás: KSH⁸

A zöldmezős beruházások változatlanul népszerűek és jelentős mértékűek
A szántóterületek aránya magas, dominál az intenzív művelés

Éghajlatváltozás

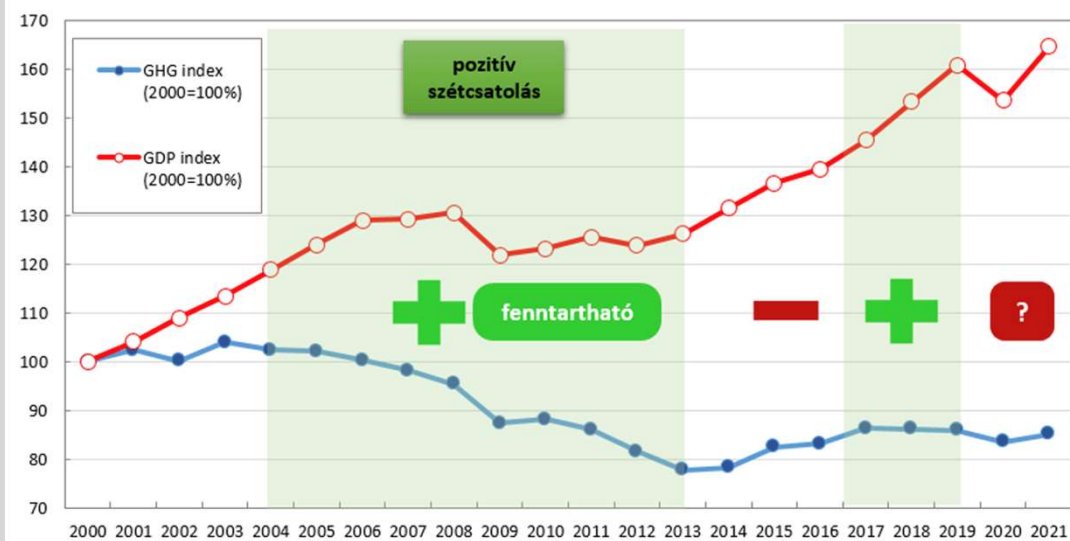
Természeti erőforrás gazdálkodás 3.

48. ábra. Egy főre eső üvegházhatású gáz kibocsátás az EU tagállamaiban

Forrás: EEA⁴⁹

49. ábra. ÜHG kibocsátás és a GDP indexe

Forrás: GDP adatok: KSH⁵⁰, ÜHG adatok: EEA⁵¹

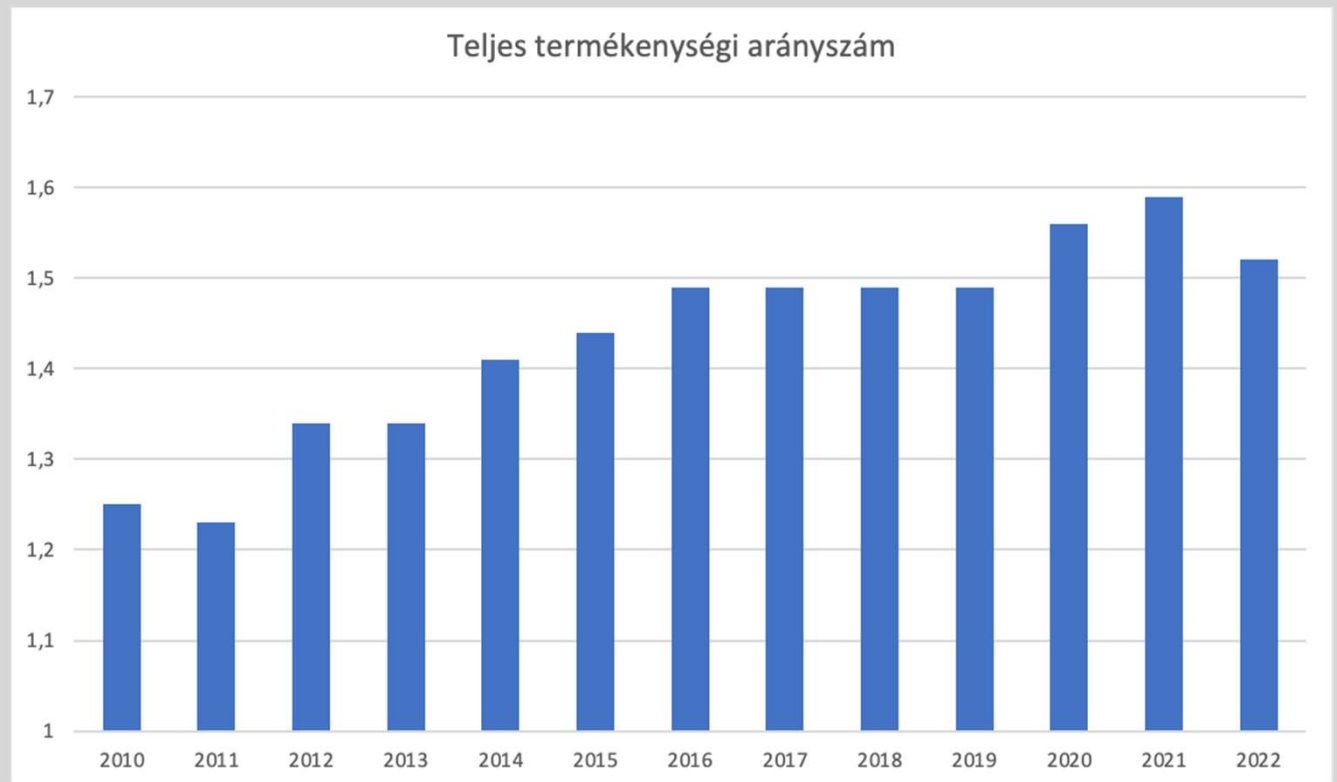
Magyarország 1990-hez képest és a fejlett országok átlagához képest kisebb ÜHG-kibocsátó ország, de 2013-tól kezdve nőtt az ÜHG-kibocsátásunk!

(És a gazdaságfejlesztési stratégiánk további karbon-kibocsátásokat eredményez, pl. az akkumulátor-gyárak több, mint 2 millió t-val fogják a jelenlegi kb. 60 millió t kibocsátást növelni.)

Népesedés

Emberi erőforrások 1.

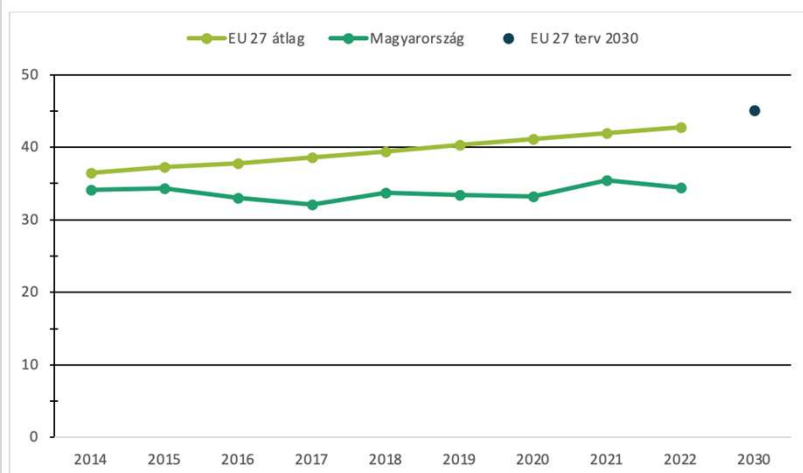
- A születésszám növelése az a fenntarthatósági terület, ahol a Keretstratégia ideje alatt végig támogató politika érvényesült
- A termékenység elérte az EU-átlagot (1,52 vs 1,53)

Az oktatás fél évszázad óta tartó romlását nehéz lefékezni

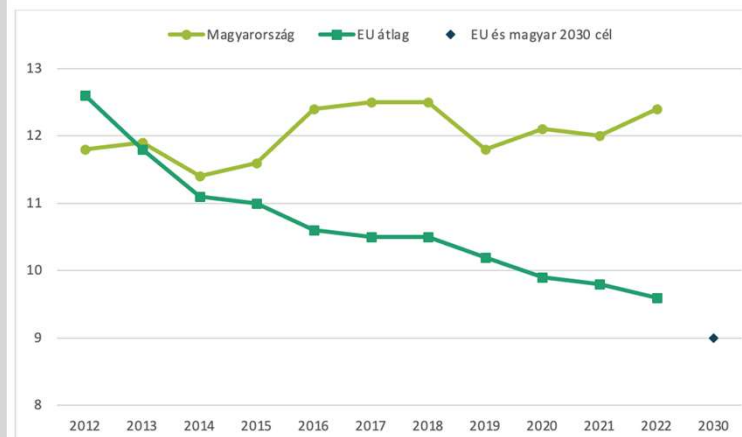
- Sokan korán kiesnek az oktatásból és később felnőttként sem képzik magukat
- A felsőfokú képzettséget szerzők aránya stagnált 2013 óta
- Az iskola nem vesz részt a születés kori státuszkülönbségek kiegyenlítésében
- A munka alapú társadalom minőségi lába hiányzik (a magas foglalkoztatottsággal a mennyiségi láb megvan): alacsony és csak lassan javuló munkatermelékenység

14. ábra: A 30-34 éves korosztályból felsőfokú képzettséget szerettek arányának változása 2002 és 2020 között Magyarországon és az EU 27 átlagában

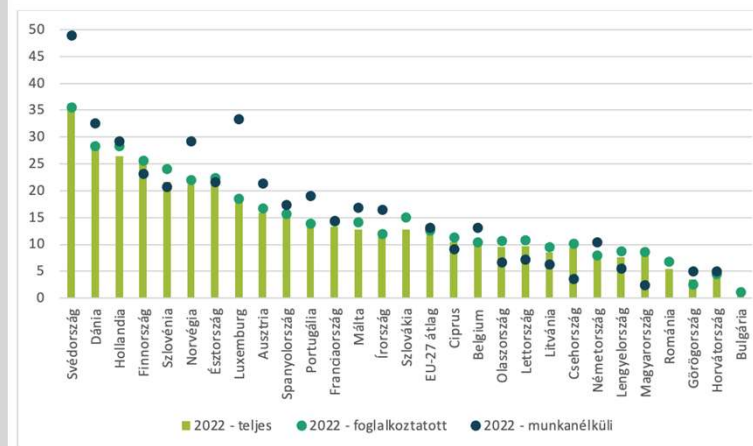
Forrás: Eurostat

11. ábra: Az iskolát korán elhagyók arányának alakulása Magyarországon és az EU országainak átlaga 2012 és 2022 között

Forrás: Eurostat

13. ábra: A felnőttképzésben részt vevő 25-64 éves korosztály aránya foglalkoztatottság szerint az EU-ban, 2022

Forrás: Eurostat

A fontosabb fenntarthatósági tényezők trendjei

- Vannak pozitív fenntarthatósági változások,
- de kedvezőtlen állapotból és trendből több van:
- A fenntarthatóság nem vált meghatározó szemponttá sem az egyéni, sem a közösségi döntésekben

	Javuló trend vagy stabil helyzet (2013 óta)	Romló trend vagy stagnálás (2013 óta)
Jó állapot (2021-2022)	<p>Foglalkoztatás</p> <p>Államadósság (de a Covid-járvány átmeneti visszaesést okozott)</p> <p>Fizikai tőkébe való beruházások</p> <p>Országos digitális infrastruktúra</p> <p>Nemzeti összetartozás, kapcsolat a határon túli magyarokkal</p> <p>Adóelkerülés visszaszorítása</p>	<p>Üvegházgáz-kibocsátás (EU-n belüli relatív helyzet)</p> <p>Időskori eltartottsági ráta, nyugdíjrendszer fenntarthatósága</p>
Rossz állapot (2021-2022)	<p>Népesedés: termékenység</p> <p>Születéskor várható élettartam</p> <p>Társadalmi kirekesztettség, szegénység (2013-tól 2020-ig)</p> <p>Intézményekbe vetett bizalom</p> <p>Kutatás-fejlesztés, innováció</p> <p>Digitális technikák alkalmazása a gazdaságban</p>	<p>Népesedés: kivándorlás (a magasan képzettek nagy aránya miatt)</p> <p>Alacsony társadalmi mobilitás, oktatási rendszer erős szelektivitása</p> <p>Társadalmi kirekesztettség, szegénység (2020-tól, főleg a recesszió következtében)</p> <p>Tudástőke újratermelése, az oktatás minősége</p> <p>Minőségi munkaerőkínálat</p> <p>Az oktatásban eltöltött átlagos idő, korai iskolaelhagyás, élethosszig tartó tanulás</p> <p>Pedagógusok megbecsültsége</p> <p>Egészségtudatos magatartás</p> <p>Egészségügyi intézményrendszer minősége</p> <p>Természeti erőforrás-termelékenység</p> <p>Biodiverzitás</p> <p>Mesterséges felszínborítottság növekedése</p> <p>Háztartási fűtésből származó levegőszennyezés (főleg az energiaválság következtében)</p> <p>Civil aktivitás</p>

A gazdasági fejlődés hatékonysága?

- EU-források kiemelkedően nagy arányú lehívása
- pro-ciklusos költségvetési politika
- a forint folyamatos leértékelése
- a természeti erőforrások túlhasználata
- a közösségi infrastruktúrák elhanyagolása (pl. ivóvíz-hálózat, vasutak)
- a humán és társadalmi tőke nem kellő fejlesztése

- ipari állóeszköz-beruházás kiemelkedően magas aránya
- úthálózat bővítése
- országos digitális infrastruktúra fejlesztése

átlagos gazdasági teljesítménynövekedés
(a kelet-közép-európai 11 EU-tagállamhoz képest)

A fenntarthatósági fordulat szükségessége

- A döntések előkészítésébe be kell vonni az alternatívák fenntarthatósági következményeinek értékelését is
- A fenntarthatósági deficit jelentős súrlódási veszteséget okoz a gazdasági teljesítményben (GDP-ben, jólétben), a beruházásainknak kisebb az összesített hozama
- A jövőbe való befektetések belső arányait kell megváltoztatni:
 - ▶ fizikai tőke fejlesztésének relatív mérséklése (és a belső szerkezet módosítása)
 - ▶ humán és társadalmi tőkébe való befektetés relatív növelése
 - ▶ természeti erőforrás felélés megállítása

A második Keretstratégia előkészítése

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia: Az Országgyűlés által 2013. márciusában elfogadott horizontális nemzeti stratégia

12 éves hatály, lejár 2024. december 31-én

A második Keretstratégia is 12 éves időszakot ölelne fel (2025-2036)

Előkészítő tanulmányok, érintettek meghallgatása 2023-2024 tavasz

Tervezet elkészítése zajlik a Titkárságon, dr. Bartus Gábor vezetésével
Vita az NFFT ülésen 2024. május

Cél: parlamenti vita és elfogadás 2024 őszi ülészekon

Vízió a fejlődésről

- Ember a középpontban
- Az egyéni életlehetőségek javulása mellett a közjó fejlődése is fontos
- Az anyagi gazdagság mellett kiemelkedő jelentőségű a szellemi, lelki jóllét is
- A fejlődés nem emésztheti fel a jövő nemzedékek választási lehetőségeit
- Alaptörvényünk tisztelete: a nemzet közös, természeti és kulturális örökségének védelme

Néhány irány, ami látszik...

- Fenntarthatósági **átmenet** helyett fenntarthatósági **fordulat** a vezérmotívum
- A jövőbe való befektetések irányultságát meg kell változtatni, a fizikai tőke-központú beruházás kora után a kiegyensúlyozott beruházások kora kell következzen – **nagyobb súly a humán, társadalmi és természeti tőke fejlesztésére, fenntartására**
- A természeti erőforrások terén az éghajlatváltozás központú gondolkodást fel kell váltania a **területhasználat-változás, anyaghasználat és éghajlatváltozás** három problémájának egyensúlya
- Erősíteni kell a **horizontális integrációt** a szakpolitikák tervezésekor

Köszönöm a figyelmet!

